

ÜSTÜNLER, HER ZAMAN BAŞARILI OLMAYABİLİR

Üstünler, her zaman derslerinde başarılı çocuk demek değildir. Derslerde ilgisiz ve akademik başarıları düşük bir profil çizebilirler. En önemli arkadaş ilişkilerinde de güçlük yaşayabilirler. Uzman klinik psikolog Zeynep Zat ile üstün çocukları konuştuk:

Ailece
Nuran
ÇAKMAKÇI

ncakmakci@hurriyet.com.tr

Üstün zekâlı olup olmadığını nasıl anlayabilirsiniz?

- Bu çocukların bazı niteliklerini bilmemiz gerekiyor. Üstün zekâlı çocuklar genel olarak, dikkatlerini doğrudan itibaren yaşatlarına göre daha uzun süre odaklayabilmektedirler. Soyut düşünme üstünlerde daha gelişmiştir, örneğin kolayca kavram oluşturabilirler. Düşünceleri akıcı, sözcük dağarcıkları geniş ve ezberleme yetenekleri gelişmiş olabilmektedir. Kendi başarılarına okumayı öğrenebilmektedirler. Sayılara yaşatlarından daha erken ilgi duymaya başlayabilir, zaman kavramı da yaşatlarından erken gelişebilir. Yeni mekanik aletleri kendileri keşfedebilirlerken, daha az yapılaşmış öğrenme materyalini seçerler. Başladıkları görevi bitirmeleri için kendilerine şans

verilmesini bekler ve iki işi aynı anda yapabilirler. Bunların yanı sıra erken dönemden itibaren daha sağlıklı, fiziksel gelişimleri daha iyi ve duyuları oldukça hassastır. Çocuklarda bu özelliklerden bir kaç

olduğu durumlarda, üstün zekâlı olma ihtimalleri düşünülebilir.

Zekâ testleri kaç yaşta kullanılır?

- Üstün zekâlı çocukların saptamasında en güvenilir yol, istatistiksel analizler sonucunda geçerli ve güvenilir olduğu bulgulanmış olan zekâ testlerinin kullanılmasıdır. 6-16 yaş arasındaki çocuklar için Weschler Zekâ Testi (WISC-R) kullanılabilirken, 2 yaş 6 ay ile 7 yaş 3 ay arasındaki çocuklarda Weschler Okul öncesi ve Birincil Zekâ Ölçeği (WPPSI) uygulanmaktadır. Ancak bir çocuğun üstün zekâlı

olup olmadığına karar verirken, yalnızca bu testlerin sonuçları ile sınırlı kalmamak çok önemlidir.

Testlerin yanı sıra, öğretmenlerin ve psikologların değerlendirmeleri de üstün zekâlı olup olmadığını öngörmeye etkilidir ve kendilerinden alınan verilerin de göz önünde bulundurulmasında yarar vardır. Örneğin, literatür araştırmaları İngiltere, Amerika ve Çin'de öğretmen değerlendirmelerinin oldukça iyi bir yordayıcı olduğunu göstermektedir. Aile geçmişinde üstün zekâlı bireyler olması da çocuğunuzun üstün zekâsına birer işaretçi olabilir.

Hiperaktiviteyle üstün zekâ arasında bağlantı var mı?

- Üstünlerin aşırı duyarlı bir sinir sistemine sahip olmaları, üstün olmayan yaşatlarına göre daha hareketli olmalarına neden olabilir. Ancak 'hareketli' diye tarif edilen üstün zekâlı çocukların, hiperaktivite tanısı almış çocuklar ile karıştırılmaması çok önemli. Hiperaktivite bozukluğu olan çocuklar, davranışlarını regüle etmekte ve herhangi bir aktivite üzerinde konsantrasyonlarını uzun süre devam ettirmekte güçlük yaşarken, üstünler herhangi bir konu ile ilgilendiklerinde bu konu üzerine yoğunlaşabilirler. Hatta meraklı ve istekli olduklarında

daha uzun süre bunun üzeri çalışabilmektedirler. Çocukla hiperaktivite bozukluğu olduğundan şüphelenildiğin mutlaka bu konuda uzman b profesyonele başvurulmalıdır.

Üstün zekâlı çocuğa nasıl eğitim verilmeli?

- Üstün zekâlı çocukların akademik ihtiyaçları ve güçlü oldukları alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamak için 'farklaştırılmış' eğitim modu uygun olabilmektedir. Bu konudaki farklılığın son yıllarda gelişmesi ile ülkemiz de özel programlarda eğitim veren okullar mevcuttur.

Üstün zekâlı çocuğa aile n davranmalı?

- Ailenin üstün zekâlı çocuklarına karşı tutumları çocuklarını akademik, sosyal ve psikolojik gelişimleri için çok değerlidir. Ebeveynlerin, çocuklarının üstün zekâlı olmasından ileri gelen belirli davranış, duygu ve düşüncelerinin farkında olm bunları anlamlandırabiliyor olması ve uygun tepkiler ver çok değerlidir. Ebeveynlere, çocuklarının güçlü yanlarını ve yaşatlarını geride bırakan performanslar sergilediği alanlarını belirleyebilmekte ve bu alanlardaki gelişimleri desteklemekte önemli görevi düşmektedir.

